

СТИХІЯ ГРИ

Вікторія Авдеєнко — актриса нетипова для українського театру. Не тільки за характером свого обдаровання, а й приналежністю до незвичайного театру.

Вікторія Авдеєнко у виставі «Археологія», режисер В.Більченко, 1989.

То був період, коли український театр (і не тільки театр) прокинувся від летаргійного сну і почав розвивати нові, так звані авангардні форми. Одним із його авторитетів, для якого театр — «це не просто штучно створений художній світ, а й матеріалізована етика, філософія», був Валерій Більченко. У пошуках нової форми він згуртував довкола себе однодумців, які своє дітище назвали Експериментальним театром.

Актори, серед яких була і Вікторія Авдеєнко, підтримали свого лідера, а Більченко повернув їх у свою віру. Щодо самовідданості, тут особливої новизни не було, адже будь-кого із велетнів світового театру не можна мислити без цього.

Але театр — це мистецтво, що не зберігається в часі, й тому кожного разу знову і знову потрібно доводити свою самовідданість, бо минулі успіхи, не підтверджені новими, швидко забуваються. Творча лінія Експериментального театру, накреслена Більченком, обірвалась 1994 року виставою «Східний марш». То був у їхній історії період постчеховський, і «Східний марш» став немов фактом вичерпаності форми. Після цього — випадково чи закономірно — експериментатори (уже без свого лідера) підуть іншим шляхом, шляхом абсурдистського театру. Буде з успіхом зіграна вистава за С.Беккетом «Чекаючи на Годо», а наступною — «Голомоза співачка» за Е.Йонеску. Шанувальники театру абсурду дістали справжню насолоду від мистецтва інтерпретації, від особистостей на кону, в тому числі від гри Вікторії Авдеєнко.

Вікторія Авдеєнко з того акторського покоління, яке засновувало Молодіжний театр у Києві. Закінчивши Київський інститут театрального мистецтва імені І.К.Карпенка-Карого (майстерня Бориса Савицького), вона почала грати у виставах цього театру ролі не те щоб дуже помітні, але такі, що вносять у виставу свій неповторний смак, аромат, надають їй гостроти й своєрідності. Черниця у виставі «За двома зайцями», Смерть у «Думі про любов» за М.Стельмахом. Ще раз вона зіграла Смерть уже у виставі В.Шулакова «Сірано де Бержерак» за Ростаном. Але про цю виставу трохи детальніше. Вона стала безсумнівним успіхом театру — драматургія такого рівня давала змогу піднятися акторам на вищу сходинку майстерності. Цікаво те, що крім основного складу, де головні ролі грали, як належить, провідні актори, був ще склад допоміжний. Проте не зовсім ніби й узаконений — Григорій Гладій грав Сірано, а Вікторія — Роксану, але репетирували вони самотужки. Лише один раз дублерам випало зіграти виставу перед глядачем — того вечора, коли захворів актор основного складу.

Доля Молодіжного змінилася з приходом Леся Танюка, який вніс революційно-бунтарський дух і відповідну тематику. Вікторія досить ефектно виглядала у шкірянці, граючи Сапожникову у виставі «Сині коні на червоній траві». Й дуже жалкує, що цікава вистава «Мина Мазайло» за М.Кулішем так і не побачила світла рамп — тоді ще включалися механізми, які забороняли, не дозволяли, виламували руки творчим працівникам.

1988 рік став переломним у творчій долі актриси, саме того року почався в Києві студійний рух. Зрозуміло, що серед його учасників була й Вікторія, їй ця стихія новизни була близькою, і вона прийняла її, ставши одним із активних творців згаданого Експериментального театру. 1989 року Валерій Більченко випускає «Археологію», а 1991 року — «І сказав б...», обидві за п'єсами Олексія Шипенка. На першому фестивалі «Золотий Лев» у Львові «Археологія» стала сенсацією, дістала майже всі нагороди. Вікторія Авдеєнко, яка зіграла Стару, дістала приз за кращу жіночу роль. Такого ж тріумфу зазнала вистава і на I Березіллі в Івано-Франківську. В «І сказав б...» актриса зіграла в дуеті з В.Чорненьким. І знову успіх, поїздки на Міжнародний фестиваль у Торунь, гастролі в Данії.

Ще одним кроком в освоєнні нових територій театральних дійств стали для Експериментального театру вуличні вистави. Дебютували в цьому жанрі актори на Херсонських іграх. Там, в незвичайному вбранні, на високих ходулях, актори шокували мешканців та гостей Севастополя, яким випало бачити їхній хід вулицями міста. Першу ж вуличну виставу театр показав на День Академії, на подвір'ї НаУКМА, який дав притулок театрові. Яскраві карнавальні костюми, музиканти, гра з вогнем — все це збуджувало, пропонувало глядачам пофантазувати разом з акторами. Назви та вистава, здається, не мала, та й звідки їй взятися, адже сюжетів для вуличних дійств ніхто не пропонує. Щоправда, аж через чотири роки під час конвокації 1998 року в Національному

університеті «Києво-Могилянська Академія» з'явилась-таки вулична вистава із сюжетом, пов'язаним з давньоукраїнськими поезіями, «Марко Пекельний». Незмінний учасник всіх вуличних дійств Вікторія Авдеєнко і тут завзято витанцювала і вистрибувала. Вона залишається несерйозним дівчиськом, завзяття і енергія якої так необхідні театрові! Вуличний театр уже знають — він брав участь у «Золотому Леві» у Львові, виступав під час днів Києва, Миколаєва, ходив вулицями Лодзі...

Не менш плідною виявилась робота Вікторії і в студентському театрі НаУКМА — вона єдина професійна актриса, яка вписалась у їхню виставу «Амоге. Коло на Схід (Захід)», поставлену її чоловіком, також актором Експериментального, Анатолієм Петровим. Треба мати неабияке терпіння, щоб возитися з молодими аматорами, але безкорисливість і доброта цього подружжя зробили свою справу, вистава подобалась глядачам, вона виборола перше місце на огляді київських студентських театрів. Особливо цікавим є фрагмент із «Маячні удвох» Е.Йонеско, де Вікторія зіграла в дуєті зі студентом Д.Іщенком, і цей дует виявився грою на рівних. Актриса зуміла запалити здібного партнера творчим азартом. Грала вона також Мряку-Злюку-Закарлюку в новорічній дитячій казці «Як залізний вовк зиму врятував», придуманій також спільно зі студентами.

Уявити тільки: відбувалися ці бешкетно-розбишацькі дієства

водночас із її роботою на сцені академічного театру. Ще тоді, в час її театрального тріумфу в «Археології», її побачив Михайло Резнікович. Ставши художнім керівником Київського театру російської драми імені Лесі Українки, він запросив на роботу Вікторію. З вересня 1996 по травень 1998 року її ім'я можна було побачити на афішах цього театру, вона грала в кількох виставах (роль Джезуальди у «Фердінандо» А. Ручелло, місіс Кендер у «Школі скандалу» Шерідана, економка у «Королівських іграх» Горіна та ін.), репетирувала головну роль (Стара) у виставі «Розлучення по-російськи» за п'єсою Петрушевської. Мала стабільний заробіток, що для сучасного актора є важливим фактором нормальної творчої праці. Але... Як і можна було чекати, «лід і полум'я» не сумісні. Це не означає, що академічний театр — це неодмінно «лід». Але досягати творчої мобільності, маневрів, експериментувати, зрештою, з численним колективом дуже важко, тому такий театр і залишається в канонах колись знайденої форми.

Вікторія повернулася до свого рідного Експериментального, до невеличкої групи по-доброму фанатичних акторів, які не стають в позу невизнаних геніїв, не прагнуть знайти добробут в далеких краях, а працюють, всупереч безгрошів'ю, всупереч непевності. Тільки тому, що не можуть без театру. Вони позбавлені багатьох благ, яких заслужили, але вони мають благо ні з чим незрівнянне — солодку стихію гри,

взаєморозуміння однодумців. «Мені подобається мій театр — партнери чудові, розуміють з півслова. Подобається, що театр камерний — не треба кричати. А крім того, ми облаштували нову сцену, вона дуже імпонує».

Саме на цій новій сцені (новий квартал НаУКМА, вулиця Іллінська, 9) і була показана прем'єра «Голомозі співачки» як логічне продовження обраного театром стилю. Вікторія зіграла роль Служниці. І як зіграла! Вкладаючи в цю роль всю силу свого нестримного темпераменту, легкорухливих емоцій, вогню, який палахкотить на різних смислових рівнях аж до текстового включно. Маючи такий розкішний акторський «матеріал», режисери могли б гори зрушити з місця, тільки потрібен творчий розмах, творча сміливість і бажання відходити від звичних канонів. Це актриса незвичайного театру, який здатний сполучати далекі полюси — побутовізм із метафоричністю, реалізм з умовністю, достовірність з абсурдом.

Незабаром відбудеться прем'єра вистави «Амфітріон» за Петером Хаксом, де Вікторія грає Алкмену. Чекаємо на прем'єру, в передчутті театального свята, вивіреного творчого ансамблю. Можна не сумніватись, що, як і в попередніх ролях, творчий азарт, енергія буде спрямована у точно знайдений малюнок ролі. Але не будемо забігати наперед. До прем'єри залишилось кілька тижнів...

Лариса Брюховецька.
17.09.1998.